

Ärade krigsveteraner, Herr ambassadör, mina damer och herrar!

Det är en stor ära för mig att få tala till er idag på ”Veterandagen”. Er kamp för ett fritt och självständigt Finland säkrade även ett tryggare Sverige som kunde blomstra under efterkrigstiden och utvecklas till den nation som vi ser idag. Det kommer vi aldrig att glömma.

Jag tänker i mitt tal till er främst uppehålla mig kring grunderna för den nya svenska säkerhetspolitiken och den unika relation som Sverige och Finland har inom detta område.

Idag arbetar svenska och finska soldater tillsammans för att upprätthålla säkerheten i den norra delen av Afghanistan. Samtidigt står svenska och finska soldater i beredskap i det nordiska bidraget till EU:s snabbinsatsstyrkor, Nordic Battle Group. Både insatsen i Afghanistan och Nordic Battle Group är lysande exempel på svensk-finskt militärt samarbete som bidrar till säkerhet - såväl i vår egen region som internationellt. Vår insats i Afghanistan har nu pågått i nästan åtta år och åtskilliga nordiska unga män och kvinnor har kommit hem som veteraner.

Idag samlas vi för att hylla andra veteraner, nämligen de veteraner som kämpade på finsk sida mellan 1939 till 1945. Ni här i publiken och de som inte längre finns bland oss gjorde avgörande insatser för att skydda Finland, och Sverige, från risken att ockuperas av stormakterna Sovjetunionen och Hitlertyskland. Dessa insatser gjordes i en tid när små oberoende staters existens hotades av totalitära stater vars ideologi byggde på den starkes rätt.

Det är nu 66 år sedan kriget slutade, men vi lever fortfarande i en värld som präglas av händelserna under andra världskriget. Ett krig som sedermera gick över i ett kallt krig som under drygt 40 års tid frös ner Europa i två läger, med

Sverige och Finland mitt emellan. Berlinmurens fall gav många hopp om att ett nytt och bättre Europa skulle födas. Som ni vet blev 1990-talet istället en historiens blodiga återkomst i sydöstra Europa. Men vi här i Norden klarade oss väl under decennierna efter Murens fall. Vår del av världen präglades av avspänning och nedrustning i det sönderfallande Sovjetväldets skugga.

Nya möjligheter att exploatera råvarutillgångar och ökad betydelse för handelsvägarna i Östersjön och Barentsregionen har dock satt Norden i fokus igen. Sverige och Finland står inför en säkerhetspolitisk situation där vissa saker är sig lika, men flera nya utmaningar tornar upp sig vid horisonten.

Utvecklingen i Ryssland är fortfarande den viktigaste faktorn som definierar den säkerhetspolitiska situationen för länderna kring Östersjön. Detta gäller speciellt för Finland som delar en lång landgräns med Ryssland.

Utöver de traditionella säkerhetspolitiska utmaningarna ser vi idag på global nivå en bredare och mer komplex hotbild. Internationell terrorism, hot mot vår IT-struktur och gränsöverskridande organiserad brottslighet är problem som även utgör säkerhetspolitiska utmaningar. Att destabilisera stater genom att använda sig av terrorangrepp eller att störa betalningsströmmar kan vara nog så effektivt som rent militära metoder. Vi är inte längre en isolerad ö i norra Europa som bara behöver ta hänsyn till den lokala hotbilden. Det som händer på andra sidan jordklotet kan påverka oss i allra högsta grad.

Inte minst har vi kunnat se denna utveckling efter den 11 september 2001 och attacken mot World Trade Center i New York. Islamistiska extremister från Mellanöstern valde att kapa fyra civila flygplan för att genomföra terrorangrepp med en skadeverkan som vi aldrig tidigare upplevt.. Det fruktansvärda resultatet av dessa attacker kunde vi alla se på TV bara minuter efter att dådet genomförts. I december förra året drabbades Stockholm av ett självmordsattentat mitt i

centrum under julhandeln. Som tur är blev effekterna av dådet små den här gången. Men, det visar att ingen är förskonad från den urskillningslösa terrorn.

Ett annat aktuellt exempel på en konflikt som påverkar Europa är de folkliga upproren i Nordafrika som dominerat nyheterna under våren. Det är i grunden glädjande att människor rest sig mot förtrycket i stater som Libyen, Egypten och Tunisien. Men konflikterna i Nordafrika har också fört med sig ett stort lidande för civila, främst i Libyen. Man beräknar att över 200 000 människor befinner sig på flykt från kriget. Detta är en stor humanitär katastrof som i allra högsta grad berör Europa och som vi inom EU måste göra vårt bästa för att hjälpa till med.

Det här var bara ett par exempel på hur vi i Europa och Norden påverkas av händelser långt borta. Hur ska vi då möta den nya säkerhetspolitiska situationen i världen? Jag skulle vilja påstå att den enskilt viktigaste faktorn är samarbete. Samarbete mellan stater för att skapa kollektiv säkerhet. Samarbetet sker idag i många olika former. Det kan bland annat vara inom ramen för EU, i Norden eller tillsammans med Nato.

Betydelsen av samverkan avspeglas i läget kring Östersjön. Situationen idag är helt annorlunda jämfört med vid slutet av Kalla kriget. Åtta av nio länder är idag integrerade i den Europeiska unionen eller Nato. Flera av länderna är medlemmar i bägge organisationerna. Detta har bidragit till en större stabilitet i regionen och en god ekonomisk utveckling.

Den Europeiska unionen (EU) är Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Genom Lissabonfördragets ratificering har EU förbättrat sina möjligheter att påverka den utrikespolitiska agendan. En gemensam utrikestjänst har skapats som mer effektivt kan samordna detta politikområde. EU:s gemensamma

säkerhets- och försvarspolitik fördjupas hela tiden och idag är Unionen aktiv i ett 20-tal krishanteringsinsatser på tre kontinenter.

Som ett viktigt verktyg i EU:s krishanteringsförmåga ingår de så kallade stridsgrupperna. Det nordiska bidraget, Nordic Battle Group (NBG), står under innevarande halvår i beredskap. Finland deltar också med en kontingent i den holländska stridsgruppen som också den står i beredskap just nu. Krishantering blir en allt viktigare förmåga för EU. Behoven är enorma runt om i världen och Sverige och Finland kan tillföra mycket viktiga erfarenheter till dessa operationer.

Befälhavaren för NBG 11, Brigadgeneral Stefan Andersson, stod för ett år sedan just i den här talarstolen och berättade om stridsgruppen och dess uppgifter. Min förhoppning är att EU ska bli bättre på att faktiskt använda det kvalificerade verktyg som Nordic Battle Group och de andra europeiska stridsgrupperna utgör.

Genom vår anslutning till EU ingår vi numera i en politisk allians. Det innebär en i grunden förändrad dynamik för vår säkerhetspolitik. Om Norden och Europa är fredligt och säkert är Sverige tryggt. Vi måste därför delta och solidariskt ta ansvar. Förr var det genom isolering, allinsfrihet och oberoende som vi bedömde att vi kunde säkra fred och stabilitet för vårt eget land. Numera är det bara genom att samverka med andra som Sverige kan bidra till att omvandla risker till möjligheter, hot till stabilitet och förtryck till frihet.

Den transatlantiska länken och samarbetet över Atlanten intar en särställning i den internationella politiken. NATO utgör den säkerhetspolitiska ryggraden för detta samarbete.

Även om Sverige inte, eller för den delen Finland, är medlem av alliansen och detta inte är aktuellt för närvarande så är det nog ingen som kan förneka att vår

egen säkerhet är djupt och nära förbunden till utvecklingen av NATO och det transatlantiska samarbetet. En stark transatlantisk länk och ett vitalt NATO är en fundamental hörnsten för svensk säkerhetspolitik.

Sverige och Finland samarbetar idag även internationellt inom den säkerhetspolitiska kontexten. I Afghanistan har finska och svenska soldater gemensamt säkerhetsansvar för fyra provinser i den norra delen av landet. Samarbetet fungerar mycket väl och vi får beröm för det öppna och kompetenta sätt som de nordiska soldaterna löser sin uppgift i en mycket besvärlig miljö.

Såväl Nordic Battle Group som de svenska och finska styrkorna i Afghanistan är viktiga instrument för att skapa säkerhet internationellt. Men de har även varit viktiga för reformeringen av den svenska försvarsmakten. Vi har gjort viktiga erfarenheter när vi fått samarbeta nära med andra länder i olika fredsfrämjande insatser.

Den konfliktmiljö våra soldater möter idag ser annorlunda ut än det scenario vi föreställde oss under det kalla kriget. I Sverige har vi gjort bedömningen att ett enskilt storskaligt väpnat angrepp mot oss är osannolikt under överskådlig tid. Istället är dagens hotbild mer komplex och oförutsägbar. Inte minst under Georgienkonflikten 2008 kunde vi se hur snabbt en konflikt kan segla upp och avgöras inom loppet av bara några få dagar. Tillgängliga och användbara förband, här och nu, är nyckeln till ökad operativ effekt både för försvaret av det egna territoriet och för bidrag till fredsfrämjande insatser.

Sveriges fokus är att Försvarsmakten ska ha en hög beredskap och bestå av kompetenta förband som kan användas såväl i försvaret av Sverige som i internationella insatser.

Nu utökas även samarbetet med de andra nordiska länderna. Den 5 november 2009 träffades de nordiska försvarsministrarna i Helsingfors för att underteckna ett memorandum om utökat nordiskt försvarssamarbete i framtiden. Målet är att hitta områden där de nordiska länderna genom ökat samarbete ska uppnå ökad operationell effekt, förbättrad kvalitet och mer kostnadseffektiva lösningar. Det kan handla om allt från att samordna inköp av försvarsmateriel till gemensam basering eller tätare samarbete i internationella insatser.

Parallellt med det praktiska försvarssamarbetet har det även pågått ett arbete på den säkerhetspolitiska nivån – utvecklandet av de så kallade solidaritetsförklaringarna. Den svenska lyder: ”Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland (*i EU*) eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas”.

Den 5 april i år enades även de nordiska utrikesministrarna om en gemensam solidaritetsförklaring som gäller i alla de nordiska länderna vid ett möte i Helsingfors samt att detta åtagande ska vara förenligt med ländernas åtaganden inom EU respektive NATO

Även i EU:s Lissabonfördrag finns två liknande skrivningar, eller solidaritetsförklaringar om man så vill där medlemsstaterna ska komma till varandras undsättning i händelser av stora påfrestningar.

Det kan tyckas att solidaritetsförklaringar är något som bara är vackra och stora ord, men som i ett skarpt läge inte har någon reell betydelse. Jag är av en annan uppfattning. Solidaritetsförklaringen är en viljeinriktning som ger en tydlig signal att Sverige är berett att ta ansvar också om våra grannars säkerhet hotas. Den är också en naturlig följd av de senaste årens säkerhetspolitiska och försvarspolitiska utveckling.

Solidaritet är ett ord som många av er här i salen idag har en mycket konkret erfarenhet av – ni som deltog på Finlands sida i det krig som var en del av den stora konflikt som rasade i världen mellan 1939 och 1945. Från hela Sverige kom över 8 000 svenskar för att kämpa på den finska sidan som del i den Svenska Frivilligkåren under Vinterkriget. Dessa soldater sattes in på flera olika frontavsnitt och gjorde viktiga insatser för att hålla tillbaka den numerärt betydligt större Röda armén

Mycket viktiga insatser gjordes också vid de hårda avvärjningsstriderna vid Tali-Ihantala på det Karelska näset. De heroiska insatser som gjordes vid dessa strider sommaren 1944 gjorde att Finland kunde förhandla till sig betydligt mildare fredsvillkor och undgå att bli en Sovjetisk lydstat. Genom att den finländska självständigheten förblev intakt under hela efterkrigstiden undvek också Sverige att stå öga mot öga med den kommunistiska supermakten Sovjetunionen. Det blev istället Finlands lott.

Sveriges och Finlands gemensamma historia är tyvärr något som är bortglömt av många – en parentes i historien då Finland var ett bihang till stormakten Sverige. Inget kunde vara mer fel! Finland var en integrerad del av Sverige i 700 år – lika mycket Sverige som det vi idag kallar Sverige. Att Sverige överhuvudtaget kunde bli en stormakt berodde på att vi kunde samla kraft från de bägge rikshalvorna tillsammans.

För ett drygt år sedan högtidlighöll vi tvåhundraårsminnet av delningen mellan Sverige och Finland, märkesåret 1809 som firandet kallades. Firandet var viktigt av flera anledningar. Dels var det ett utmärkt tillfälle att berätta om Sveriges och Finlands gemensamma förflutna. Och dels blev högtidlighållandet ett tillfälle för en nystart för det svensk-finska samarbetet.

Idag drar vi oss till minnes det vapenbrödraskap som en gång existerade mellan Finland och Sverige. Två länder som en gång var ett. Det är vår uppgift att berätta om de insatser ni och andra gjorde för 70 år sedan för att värna fred och frihet. Inte bara för att hylla minnet av det som en gång hänt, utan också för att lägga en stabil grund att bygga framtidens samarbete på.

Tack!